Pierasyłka apłačana ryčałtam

Nr. 44 (637). Wilnia, Niadziela 24 Listapada 1935 h. Hod XI (XIX)

MOKSLŲ AKADEMIJOS BIBLIOTEKA

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaja i litaraturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi: WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1). Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Košty wydawańnia pakrywajuć składki. Składka u hod 4 zał., na paŭhoda — 2 zał., na 3 miesiacy — 1 zał.

Эгіпт — за поўную незалежнасьць

Апошнім часам газэты прынесьлі вестку аб паважных крывавых забурэньнях у Эгіпце. Вось-жа справа гэта выглядае так. У меру таго, як Італія займае Абісынію, якая гранічыцца з Эгіптам, Англія пачала зьбіраць збройныя сілы ў Эгіпце, над якім яна мае пратэктарат. Гэткія паступкі Англіі ў Эгіпце, як у сваей собскай хаце, дужа абурылі самых гаспадароў эгіпціянаў. У народных палітычных кругох Эгіпту паўстала пытаньне аб поўнай палітычнай незалежнасьці Эгіпту ад Англіі. На гэтым грунце паўсталі збройныя забурэньні. Было нямала раненых і забітых, як з боку эгіпціянаў, так і з боку паліцыі.

Але пазнаёмімся з Эгіптам і з яго імкненьнямі бліжэй. Гэта край, які знаходзіцца ў паўночнай Афрыцы. Прастор яго 994,300 кв. клм. Усяго насельніцтва 13,4 міліёнаў, з якіх 11 міліёнаў эгіпціянаў, а рэшта розныя іншыя народы. 90 прац. магамэтане, а рэшта хрысьціяне і іншыя.

У Эгіпце многа пустыняў. Зямлі годнай да земляробскай управы ўсяго толькі 32,000 кв. клм. На гэтых землях, ураджайнасьць якіх залежа ад ракі Ніл, эгіпціяне займаюцца земляробствам. Яны тры разы ў год сеюць і зьбіраюць. Вясной збожа, летам кукурузу, рыж, проса, ярыну, увосень бавоўну, цукровую трасьціну, рыж. Займаюцца эгіпціяне так жа гадоўляй быдла, земляробскім промыслам і промыслам тытуновым.

Эгіпціяне — гэта дужа старадаўны народ. Іх дзяржава, культура і цывілізацыя існавалі 35 вякоў прад Хрыстом. Наймагутнейшай была іх дзяржава ў XV і XIV в. прад Хрыстом. Да Эгіпту тады належыла Этіопія (Абісынія), Сырыя і Асырыя.

Але як заўсёды бывае — пасьля славы і расьцьвету прышло й паніжэньне Эгіпту. Пачаліся заваяваньні. Сьпярша Эгіпт заваявалі пэрсы (332 г. прад Хрыстом), пасьля македонцы (325), у 30 г. Эгіпт папаў пад Рым, тады пад Візанцыю. Урэшце ў палове VII веку па Хрысьце Эгіпт заваявалі арабы. Эгіпціяне зьмяшаліся з арабамі і прынялі іх мову, якой і сяньня пераважна гавораць. Ад веку XII аж да XX над Эгіптам панавалі туркі. З фактам сваей няволі эгіпціяне ніколі не згаджаліся і заўсёды бароліся за сваю незалежнасьць. Вось-жа і падчас турэцкага ў іх панаваньня часта было так, што панаваньне гэна было толькі намінальнае. У 1882 г. Эгіпт заваявала Англія. Факт гэты яшчэ больш ускалыхнуў нацыянальным пачуцьцём Эгіпту. Край пачаў вострую барацьбу процiў няпрошаных гасьцей. Разьвіўся сільны нацыянальна-рэвалюцыйны вызвольны рух, які ўсьцяж штораз больш прычыняў клопату Англіі. Народная воля Эгіпту ўрэшце ўзрасла да таго, што Англія была змушана прызнаць Эгіпт незалежнай дзяржавай, хоць аднак зрабіла гэта з многімі на сваю карысьць агранічэньнямі. Сталася гэта ў 1922 г.

Але прышоў урэшце час, калі Эгіпт зажадаў аканчальна скінуць з сябе ярмо чужацкага панаваньня. Далейшай прычынай да гэтага паслужыла яму дзікая нанасьць Італіі на Абісынію. Гэта — кажам — была прычына далейшая, а прычынай бліжэйшай, як мы ўжо ўспомнілі, зьяўляюцца ў зьвязку з гэным нападам збройныя прыгатаваньні на тэрыторыі Эгіпту.

Эгіпт ніколі не забыўся аб ідэале незалежнасьці. Цяпер-жа асабліва гэту справу бярэ да сэрца, бо ясна бача, як фашызм і капіталізм жыруюць на народах Афрыкі. Італія цынічна займае Абісынію. Англія зброіцца ў Эгіпце, каб, калі прыдзе пара, а яна прыдзе, як Абісынія аканчальна будзе затоплена ў сваей нявіннай крыві, супольна з Італіяй падзяліцца дабычай. Эгіпт, салідарызуючыся з Абісыніяй, збройна выступіў проціў Англіі, ведаючы, што ўсім імпэрыялістам і фашыстам адна цана.

Выступленьне Эгіпту ня ёсьць знакам настрою аднаго Эгіпту. Гэтак настроены да эўропэйскіх фашыстаў і імпэрыялістаў усе чорныя народы Афрыкі, а такжа і чырвоныя і жоўтыя народы Азіі. Ня йнакш так-жа і ў Эўропе глядзіць на напад Італіі на Абісынію і агулам на палітыку эўрапэйскіх захопнікаў і капіталістаў тая частка людзей, якая яшчэ ня страціла сумленьня й пачуцьця справядлівасьці. Напад Італіі на Абісынію і круцельскае становішча Англіі да глыбіні ўскалыхнула ўсё, што на сьвеце яшчэ ёсьць лепшае, асабліва-ж ускалыхнула народы чорныя і колеровыя агулам, прысьпяшаючы іх імкненьні да самастойнага культурна-нацыянальнага і палітычнага жыцьця. З гэтага бачым, як фашызм і капіталізм, уціскаючы паднявольныя народы, гэтым самым нясьведама для сябе прысьпяшаюць іх вызваленьне, а сабе загубу.

Сяньня ўжо ўціскаць, крыўдзіць і эксплёатаваць народы ня так лёгка, бо ў народах паднявольных ужо дужа многа ёсьць нацыянальнай, соцыяльнай і палітычнай сьведамасьці і адначасна многа ёсьць у іх волі да барацьбы за праўду і справядлівасьць. Сяньня найбольш паступовым і найбольш справядлівым агульна-людзкім ідэалам зьяўляецца ідэал саюзу вольных і незалежных народаў.

Гэткім іменна грамадзка-палітычным ідэалам павінен быць і ідэал беларускага народу.

Piśmo z Arhientyny

Każuć ludzi — nia cenić čaławiek naležna swajej Krainy, pakul z jaje nia wyjedzie. Ščyraja praŭda! U čužoj staranie chočacca widzieć rodny kraj, chočacca čuć rodnuju pieśniu, chočacca hawaryć rodnaj mowaj. Dyk ja biarusia za piaro i pišu da ŭsich swaich rodnych Biełarusaŭ praz hazetu, kab choć hetakim sposabam zdawolić swaju dušu prahnučuju łučnaści z rodnym Krajem, ludźmi i rodnaj kulturej.

Padrobna apisywać usiaho, što lezie ŭ mazhi, nia budu, bo hetaha i na wałowaj skury nia śpisaŭ by. Arhientyna kraj bahaty. Ja elektrotechnik i ŭ swaim fachu pracuju. Našych biełarusaŭ fachoŭcaŭ tut amal niama, Biełarusy emihrujuć za mora tolki z muskułami—zdolnyja da ciažkaj i h. zw. čornaj raboty. Ale i nia dziwa, bo ŭ biełaruskim Kraju nadta mała fachowych škołaŭ i nawuka ŭ ich dla biełaruskaj moładzi nie dastupnaja — doraha treba płacić za nawuku ŭ školach, a biełarusy biednyja. Biełarusy, adnak, trymajucca ŭ Arhientynie dobra — biełarusaŭ biezrabotnych amal niama. Ahułam kažučy — biełarusy pracawać lubiać, dyk ich na rabotu achwotna biaruć. Adna biada z našymi ludźmi, što niekatoryja lubiać „wypiwać," ale bolšaść — heta ludzi aščadnyja i ćwiordyja.

„Biełaruskaja Kulturna-Praświetnaja Hramada."

Arhientynskija biełarusy ŭžo majuć swaju arhanizacyju — „Biełaruskuju Kulturna-Praświetnuju Hramadu", centr katoraj znachodzicca ŭ Buenos-Aires Calle Charlone 383.

Centrala hetaj arhanizacyi maje šyrokija mety i ŭžo pačynaje ich realizawać. Pry centrali zasnawara biblijateka, u jakoj krychu jość knižak i biełaruskich z Kraju, ale hazet, pakulšto, mała jość.

Woś hetym piśmom ja prašu ŭsie redakcyi biełaruskich hazet wysyłać swaje wydańni ŭ biblijateku „Bieł. Kult. Praśw. Hramady" ŭ Buenos-Aires, bo uprawa ab isnawańni niekatorych hazet nia wiedaje i nia maje ichnich adrasoŭ. Pry hetym prašu biełaruskija kniharni wysyłać u našuju biełaruskuju ŭ Arhientynie biblijateku cenniki knih, kab uprawa mahła wypisywać knižki biezpasredna z Kraju.

Hetaja arhanizacyja ŭtrymliwajecca z siabroŭskich składak i z imprezaŭ. Siabroŭskija składki — pa 1 pezie ŭ miesiac; akuratna płaciać składki bolš 60 proc. siabroŭ. T—wa raźwiwajecca dobra.

Braty biełarusy! Pišycie swaim znajomym i swajakom u Arhientynie, kab zapiswalisia ŭ swaju arhanizacyju „Biełaruskaja Kulturna-Praświetnaja Hramada" i pašlicie im adras hetaj arhanizacyi.

Ciapier napišu paru słoŭ ab ahulnym žyćci ŭ Arhientynie. Tutka najlepš majucca pramysłoŭcy, paśla handlary i čynoŭniki, a najhorš majucca rabotniki. Ale ŭsie lepš žywuć, jak u našym Kraju. **Emihrant.**

З БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦЬЦЯ

Суд. 21 г. м. Віленскі акружны суд засудзіў рэд. Я. Пазьняка на два тыдні арышту і кошты судовыя за надрукаваньне ў „Бел. Крыніцы" арт. пад загалоўкам „Лёс беларускіх утраквістычных школаў." Пракуратура дагледзіла ў гэтым артыкуле зьнявагу польскага народу і дзяржавы і абвінавацiла рэд. з 152 арт. к.к. Суд зьмест арт. ў „Б. Крыніцы" закваліфікаваў з арт. 127 к.к. Засуджаны падае апэляцыю.

У справе ўгодкаў сьмерці Нікіфароўскага. Як ужо пісалася у прадапошнім нумары „Б. Крыніцы", сёлета прыпадаюць 25-тыя ўгодкі сьмерці беларускага этнографа Ніківароўскага. Каб ушанаваць памяць заслужанага беларуса, Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры ладзіць урачыстую Акадэмію ў суботу дня 30-га лістапада сёл. (не ў нядзедю 1.XII, як аб гэтым паведамлялася перш!) у залі Інстытуту пры Завальнай вул. 1—1. У праграму Акадэміі ўходзіць лекцыя, якую прачытае грам. М. Пяцюкевіч, і беларускія народныя песьні ў выкананьні хору БІГіК. Пачатак Акадэміі роўна а гадз. 19 мін. 30. Уваход на Акадэмію вольны і бясплатны для ўсіх.

„Да гісторыі беларускага палітычнага вызваленьня". Гэта назоў кніжкі ведамага і заслужанага грамадзкага і культурнага беларускага дзеяча Ад Станкевіча, якую выдала выдавецтва беларускай моладзі „Шлях Моладзі" і якую паважаны аўтор прысьвяціў наўперад беларускай моладзі. Кніжка гэта ўжо выйшла з друку і налічае 128 бачын, фармату 8°. Вокладка з бела-чырвона-белым сьцягам, прыгожа выкананым беларускім мастаком Ул. Паўлюкоўскім. Аб цікавым зьмесьце кніжкі і яго павазе сьведчаць разьдзелы, у ліку адзінаццаць. Падаём назовы паасобных разьдзелаў: I. Уступныя ўвагі. II. Беларускі народ жыў, жыве і жыць будзе. III. Палітычна-вызвольныя ідэі ў Эўропе XIX ст. і Беларусь. IV. К. Каліноўскі — пачынальнік беларускага палітычнага вызваленьня. V. Ігнат Грынявіцкі, яго беларускае народніцтва. VI. „Гомон" і яго беларускія вызвольныя імкненьні. VII. „Mużyckaja Prauda" і „Гомон". VIII. Нацыянальны элемэнт у беларускай палітычна-вызвольнай думцы. IX. Сусьветная вайна, Расейская Рэвалюцыя і справа нацыянальна-палітычнага вызваленьня Беларусі. X. Нарадзіны ідэі сувэрэннай Беларусі. XI. Спробы будаваньня незалежнай Беларусі пасьля акту 25.III.1918 і яго значэньне.

Кніжка павінна быць у кожнага беларуса, а наўперад у кожнага беларускага палітычна-грамадзкага, культурнага і навуковага працаўніка. Каштуе 1 зл. Галоўны склад: Кнігарня Бел. „Пагоня", Вільня, Завальная 1.

Рараты адбудуцца не 22 га сьнежня, як падана ў цапярэднім

240352

нумары „Б. Кыніцы“, а 15-га сьнежня. Рараты адбудуцца на інтэнцыю працоўных м. Вільні, у касьцеле сьв. Мікалая. Падчас раратаў будуць сьпявацца беларускія рэлігійныя песьні і будзе беларускае казаньне. Пачатак роўна а гадз. 7 й рана.

„Беларуская Борць“— месячнік пчалярства і мядова-лекарскіх зёлак. Па 5-цімесячным перапынку з прычын грашовых выйшаў з датай м-ца лістапада № 6 гэтага часапісу. — У зацемцы ад выдавецтва праяўляецца воля рэдакцыі „парушаць“ „пытаньні зьвязаныя з іншымі галінамі селянскае гаспадаркі“! Калі прыняць пад увагу, што для спраў сельскае гаспадаркі наагул існуе ўжо 4-ты год часапіс асобны («Самапомач“) ды што выдавецтва „Бел. Борці,“ як само кажа, ня мае досыць сродкаў, каб у час выдаваць свой часапіс нават у рамках „пчалярства і мядова лекарскіх зёлак,“ дык зьяўляецца пытаньне, пашто і каму патрэбныя намеры экспансіі на „іншыя галіны“ сельскае гаспадаркі?... Трудна не згадзіцца, што тут добры пачын перараджаецца ў нездаровую конкурэнцыю. Так.

Новы нумар „Бел. Борці,“ як і папярэднія, ёсьць добрым дарадчыкам наўперад для пчаляра.

Беларус атрымаў нагароду. Сёлета скончыў віленскі унівэрсытэт, аддзел філёлёгіі романскай і клясычнай на факультэце гуманістычным, з вынікам вельмі добрым б. сябра Беларускага Студэнскага саюзу Якім Скурат. Гр. Я. Скурат атрымаў навуковы тытул магістра філёзофіі. За дыплёмовую працу „*Le Romantisme de Flaubert*,“ напісаную ў француcкай мове, магістар Скурат атрымаў 16.X.35 нагароду імяні Флёры Розэнталь (бэльгійскай літараткі), у суме 2400 зл., якія празначаны на мэты далейшых студыяў нагароджанага.

Давядваемся, што гр. Скурат у наступным акадэміцкім годзе едзе ў Парыж, дзеля працы над доктаратам.

Мгр. Скурат паходзіць з беднай беларускай сялянскай сям'і з в. Палесься, Галубіцкай вол., Дзісьненскага пав. Вучыўся, сам зарабляючы на жыцьцё і навуку, у гімназіі ў Вялейцы (пав.); ад 1931—32 да 1934—35 акад. году на У.С.Б.

Цяпер працуе як этатовы настаўнік француcкай мовы ў гімназіі а.а. Езуітаў у Вільні.

Віншуем мгра Скурата з дасюлешнімі ўдачамі ў працы і жадаем далейшых, на славу і карысьць Бацькаўшчыны!

Polski suproćfašystaŭski front

Niekatoryja polskija hrupy maładych litarataŭ, publicystaŭ i piśmieńnikaŭ niadaŭna apublikawali supolnuju deklaracyju baraćby z fašyzmam, za narodnuju wolu i swabodu raźwićcia kultury wa ŭsich halinach. U hetaj deklaracyi miž inšym skazana hetak:

…„Stary ład nia čurajecca nawat hwałtaŭ, kab utrymać swajo zahrožanaje panawańnie…

Kali ŭ narodnych masach, rabotnickich i sialanskich, raście imknieńnie da złučeńnia siłaŭ u baraćbie z fašyzmam — stanowimsia z imi ŭ papleč. Niezaležna ad dzielačaj nas rożnicy ŭ halinie palityčnaj, filozofičnaj, artystyčnaj, niezaležna ad mowy, u jakoj tworym — wystupajem supolna dziela supracoŭnictwa z adzinym frontam masaŭ. Wystupajem prociŭ adbirańnia narodnym masam palityčnych prawoŭ. Zmahajemsia z narodnym uciskam. Wystupajem prociŭ usialakich sprobaŭ raspaleńnia pažaru wajny… Wystupajem suproć reakcyi kulturnaj, suproć likwidacyi aświety, suproć začyniańnia dźwiarej ad pracoŭnych masaŭ da nawuki“…

Sapraŭdy, prajawy fašyzmu, ci to čužoha ci „swajho radzimaha“, hrubyja i dzikija. Biełaruskaje niezaležna arhanizawanaje hramadzianstwa, abjednanaje ŭ Zach. Biełarusi ŭ Biełaruskim Nacyjanalnym Kamitecie i hetak tworačy adziny biełaruski niezaležnicki front, nia raz užo wystupała publična wydajučy rezalucyi suproć prajawaŭ fašyzmu, jak zachodniaha taksama i ŭschodniaha.

Wialiki palityčny praces OUN za zabojstwa ministra Pierackaha

U paniadziełak 18 h. m. u akružnym sudzie ŭ Waršawie pačaŭsia razhlad sprawy zabojstwa polskaha ministra Pierackaha.

Padsudnyja: 1) Ściapan Bandera, 2) Mikoła Lebed, 3) Darja Hnatkiwska, 4) Jarosłaŭ Karpiniec, 5) Mikoła Klimišyn, 6) Bahdan Pidhajny, 7) Iwan Maluca, 8) Jakub Čorny, 9) Aŭhień Kačmarski, 10) Raman Mihal, 11) Kaciaryna Zarycka, 12) Jarasłaŭ Rak.

Usie abwinawačanyja— heta maładyja ukraincy, studenty i absolwenty siarednich škołaŭ.

Abwinawačanyja na pytańni sudu adkazywajuć paukrainsku. Dziela hetaha sud zajawiŭ, što ŭważaje heta za admowu abwinawačanych dawać wyjaśnieńni. Prakuror zaprapanawaŭ wyznačeńnie prysiažnaha pierawodčyka ukrainskaj mowy na polskuju. Sud na heta zhadziŭsia.

Akt abwinawačańnia sformuławany nadta šyroka; dakazwaje, što abwinawačanyja źjaŭlalisia ŭ tajnaj rewalucyjna-terorystyčnaj ukrainskaj nacyjanalistyčnaj arhanizacyi OUN (Arhanizacyja Ukrainskich Nacyjanalistaŭ) i dziejali pa zahadu kiraŭnictwa hetaj arhanizacyi, — zarhanizawali zabojstwa min. Pierackaha.

Z aktu abwinawačańnia wyhladaje, što arhanizacyja OUN wielmi wialikaja, silnaja i šyroka arhanizacyjna raspałožana. Centrala hetaj arhanizacyi znachodzicca zahranicaj u niekalkich dziaržawach. Meta OUN — utwareńnie niezaležnaj ukrainskaj dziaržawy.

Sud praciahniecca niekalki tydniaŭ.

U litoŭcaŭ

Źjezd wučycialoŭ ŭ Świancianach. 1-3 hetaha mies. siol. h. u Świancianach adbyŭsia nadzwyčajny źjezd siabroŭ miascowaha addziełu Litoŭskaha Wučycielskaha Sajuzu. Na hetym źjeździe było pračytana niekalki referataŭ, a tak-ža byŭ razhledžany cely rad roznych ważnych spraŭ.

Miž inšym byli hetkija referaty: Razwoj litoŭskich hazet, Ad Halileja da našych dzion — try šahi ŭ prastory, Značeńnie litoŭskaj mowy ŭ siamji indoeŭropejskich mowaŭ, a tak-ža referaty ab tym, jak źbirać i zapiswać folklor i ab sučasnych litoŭskich piśmieńnikach.

Padčas źjezdu litoŭskija wučycieli adwiedali mahilnik, dzie na mohiłkach zasłužanych litoŭcaŭ pałažyli wianki, a pry mahile niawiedamaha litoŭskaha žaŭniera adpiajali narodny hymn. Darečy tut adznačyć, što sioleta letam u Świancianach na mohiłcy hetaha žaŭniera byŭ pastaŭleny pryhožy kamienny pamiatnik. Ale paśla niekalkich dzion niejkija złydni jaho ŭkrali, a sam nadhrobak pałamali. Apošnim časam hena mahiła była brydka źniawažana.

U apošnim dni źjezdu miž inšym była razważana sprawa, jak litoŭskija wučycieli pawinny barocca z analfabetyzmam (z niahramatnaściaj).

Źjezd siabroŭ t-wa św. Kazimiera ŭ Opsie. 3—4 h. mies. siol. h. u Opsie adbyŭsia źjezd siabroŭ t-wa św. Kazimiera z Brasłaŭskaha wokruhu. Na źjeździe byli referaty, dakłady z miesc i razhlad całaha radu roznych spraŭ. Źjezd pryniaŭ nastupnyja pastanowy: 1) prasić centralnyja ŭłady t-wa św. Kazimiera, kab takija źjezdy ŭ Brasłaŭščynie rabić pa dwa—try razy ŭ hod, 2) pastaracca, kab u praciahu troch hadoŭ siarod siabroŭ t-wa św. Kazimiera ŭ Brasłaŭščynie pieramahčy niahramatnaść, 3) pry Brasłaŭskim addziele arhanizawać spartowy kružok moładzi, a tak-ža chor i kursy chatniaha wyrabu dla dziaŭčat, 4) ładzić tydni presy, ćwiarozaści i čystaty i 5) rabić starańni, kab u Brasłaŭskim wokruzie možna było arhanizawać litoŭskija škoły, čytalni, dzieciačyja sadki i inš.

Tydzień presy. Ad 24 hetaha miesiaca da 2 śniežnia siol. h. arhanizujecca tydzień litoŭskaj presy, paświačany pašyreńniu hetaj presy, a tak-ža baraćbie z niahramatnaściaj siarod šyrokich mas litoŭskaha narodu.

Wincuk Adwažny 2)

Hanuliny kłapoty *)

VIII.

Staić wosień na padworku,
Nieba płača; ślazu horku
Ljuć siwyja, ciomny chmary;
Zaciahnuli nieba, špary
Nia widać nihdzie jaśniejšaj.
I niama pary sumniejšaj,
Jak u poznu wosień słota,
Doždž, strašennaja bałota…
Chto bahaty, ŭ ciopłaj chacie
Siadzić syty pry harbacie.
Abo, budučy ŭ darozie,
Siadzić ŭ miahkim, krytym wozie,
Ŭ samachodzie, ci ŭ wahonie,
Na spružynach, jak na tronie.
A Hanula, jak zaŭsiody,
Nia prywykšy da wyhody:
Sama z całaju siamjoju
Padružyłasia z biadoju.
U bałocie, jak u puchu,
Lezie, skolki maje duchu;
Až pryšła u tuju hminu.
Pašaptała niešta synu,
I da wojta jdzie z pakłonam.
A jon wostrym kaža tonam:
—„Pačakaj, čaho ty preššia?
Tut usim nie razarwieššia.“
Baba hlanuła pa hminie:
Traščać dzieŭki na mašynie —
Na stałoch papiery, knižki,
Pry ich błazan biez maniški.
Wojt siadzić i hrošy liča,
Pośle babu k' sabie kliča.
Snujuć ŭ baby dumki rozny;
Hladź na wojta! a jon hrozny,
Hruby, łysy, jak patelnia;
Dyk spužaŭšysia piakielna,
Baba j wočy apuściła;
Kroŭ da serca padstupiła…
Pryjšła bližej, nos abciorła.
—„Čaho ciabie jznoŭ prypiorła?
Ty-ž, zdajecca, była ŭčora?
Što trasieššia, musić chwora?
Daj papiery!“ Hlanuŭ krywa;
Kaža: „Metryka falšywa,
Bo tut piša: „Let trynaccać,“
A joj dobrych budzie dwaccać:
Hetakaja, bač machina!
Jak zawieššia ty, Paŭlina?
Čakaj baba, ty kazała —
Niejka metryka prapała,
I takoha maješ syna,
Što zapisany „Paŭlina“?!
Ty tut, baba, niešta kruciš
I načalstwa bałamuciš!“
A badaj ciabie tut trasca!
Musić štuka nia udasca?
Hanna j ruki apuściła,
Ŭ ziamlu wočy ulapiła;
Wot patupała pa chacie,
Daj-ža cicha adstupaci!
Da dźwiarej, praz dźwiery, ŭ sieni:
Tam abščupała kiašeni, —
Nowy niejki dumki snuje —
Znajšła złoty: ŭ ruku pluje,
Jak zdureŭšy z taho hora,
Tak da storaža hawora:
—„Waźmi, panie, nia dziwisia
I prad wojtam zastupisia.
Ja, choć baba nie bahata,
Zabiahu da adwakata.
Zaŭtra jznoŭ pryjdu u hminu:
Ŭziać papiery swajmu synu.“

IX.

Woś-ža našaja ziaziula,
Biedna, spłakana Hanula
Raskazała adwakatu
Ŭsiu historyju bahatu:
Jak da probaršča chadziła,
Arhanistaha prasiła;
Što paraiŭ padarožny,
Toj wajenny dzied nabožny…
Adwakat paciešyŭ Hannu
I naznačyŭ płatu tannu.
Jon, kazali, byŭ wučony:
Pierahryz usie zakony,
Dyk až ssoch ad toj papiery,
Bo nia znaŭ nijakaj miery.
Choć pa knižca staŭ pytacca,
Nia moh z babaj razabracca!
Chitra-mudra wodziŭ-modziŭ
Rezalucyi wywodziŭ:
Artykuły, parahrafy,
Punkty, kwestyi i štrafy;
Wielmi dobry byŭ, łaskawy,
Čytaŭ nowyja ustawy:
Ŭsie instrukcyi tłumačyŭ,
Što parahraf kožny značyŭ…
Ŭziaŭ apošnija indeksy,
Pawyciahiwaŭ kadeksy
I dadatak da ich nowy.
Pakazaŭ, z jakoj asnowy
Wyjšła niejkaja raforma,
Što ciapier admienna norma;
I što heta, dyk nia toje,
A ŭsio inša — štoś druhoje…
Hanna toje ważna dzieła,
Pakul čuła—razumieła;
Ale zara ŭsio zabyła,
Jak paroh pierastupiła.
Adwakatu-ž za turboty
Dała całyja dwa złoty.

X.

Čuć žywaja stała baba:
U hrudziach zrabiłaś słaba;
Z Paŭlukom da chaty pchniecca.
Jon to płača, to śmiajecca;
Z matkaj dražnicca, to šucić,
Biažyć, skača, bałamucić.
Jak za kamień začapiŭsia,
Ŭziaŭ z razmachu pawaliŭsia…
Dzień schiliŭsia. Wiečareła.
Nieba šeraje ściamnieła.
Ani miesiaca, ni zorki.
Doždž z imhłoju; wiecier zołki
Siače ŭ wočy, świšča ŭ wušy,
Jenčyć, jak čyscowy dušy.
Žutka robicca, markotna.
Hanna molicca. Harotna
Žyćcio jejnaje zaŭsiody.
A padčas takoj pahody
Hora dwoicca, traicca…
Paŭluk tož čahoś baicca,
K' matcy tulicca, trasiecca,
Jdzie, maŭčyć, nie adaźwiecca.
—„Ach, moj Boža, miłaserny!
Čamu los taki mizerny
Ty mnie daŭ? Sama nia znaju,
Što rabić, nia raz hadaju?
Boža moj, Tabie ja wieru,
Nie karaj mianie praz mieru!“—
Famaliŭšysia sardečna,
Hanna čułasia biaśpiečna;
A mahutna niejka siła
Joj u serca ustupiła.
Pozna ŭžo pryšli da chaty.
Zimnoj wypili harbaty.
Tut piśmo znajšli u chacie
Ad ahienta: jon śpiašaci
Prykazaŭ, kab nie marudzić.
Hanna z dziećmi sprawu sudzić:
Radziać, dumajuć, hadajuć —
Što rabić, nijak nia znajuć.
Tolki blizka da paŭnočy
Stali lipnuć ichny wočy;
A jak pieŭni prapiajali,
Usie troje krepka spali.
Jość takaja pahaworka:
„Redźka, kaža, wielmi horka,
Ale chren jašče harčejšy,
Pierac za usich wastrejšy —
Najharčejša adnak dola,
Kali hdzie zabrana wola!…“

XI.

Hanna jdzie da „abłakata“.
Jaho blizka była chata.
A jon prożwišča takoje
Zarabiŭšy byŭ zatoje,
Što za wodku i za piwa
Prysiahaŭ i świedčyŭ krywa.
Čaławiek adnak nia drenny,
Tolki pjanica strašenny.
Nazywaŭsia Chitručonak.
Mieŭ dahetul z dziesiać žonak;
Pramianiaŭšy pieršu lubu
Pa-cyhansku, tak, biaz ślubu.
A druhaja, choć lubiła,
Wielmi krepka jaho biła.
Tak mianialisia čarodna:
I nia zdaryłaś niwodna,
Kab jaho nie abakrała,
Jak da chaty uciakała.
Mieŭ da ich jon žal hłyboki.
Ciapier sam žyŭ, adzinoki;
A na žal swoj, na frasunak,
Mieŭ lakarstwa—horki trunak.
Biełaruś — to kraj bahaty:
Dachtary tut, adwakaty
Abrastajuć, šelmy, ŭ sała.
Nam samym dyk chleba mała,
A ich kormim celu zhraju.
Adwakataŭ sam ja znaju,
Što cana im dwa-try hrošy.
Inšy dochtar tož „charošy“:
Paŭtary jak skončyŭ klasy,
Staŭ „wučonym;“ duža łasy
Staŭ na hrošy; abros ŭ piory;
Ŭsiudy niuchaje, chto chwory:
Jak zalečyć, moj ty panie,

*) „Hanuliny Kłapoty“ — heta papraŭlenaje i značna dapoŭnienaje druhoje wydańnie ŭžo drukawanaha apawiadańnia wieršam, „Jak Hanula źbirałasia ŭ Arhientynu.“ — Red.

Hehemonija Japonii ŭ paŭnočnym Kitaju

Japonski hienerał Doihara pastawiŭ prad uładaj paŭnočnaha Kitaju hetkija damahańni: 1) biezadkładna wywieści z paŭnočnaha Kitaju kitajskaje wojska hubernatara Ho-Pei hienerała Šang-Tien-Tsin; 2) abjadnać try prawincyi—Ho-Pei, Čahar i Šang-Tung pad adnu aŭtanomnuju ŭładu, 3) padpisać wajskowy dahawor dziela zbrojnaj baraćby z kamunizmam.

Peršy punkt japonskaha damahańnia ŭžo dakanany—kitajskaje wojska z hetych prawincyjaŭ wywieziena. U sprawie apošnich dwuch punktaŭ adbywajucca narady. Japonskaje wojska zajmaje prawincyju Čahar.

Hazety padajuć, što hetymi dniami budzie abwieščana aŭtanomija Paŭnočnaha Kitaju i nowy ŭrad hetaj krainy zakliučyć sajuz z Japonijaj.

Z wajennaha frontu

Italijanskaje wojska pastupowa idzie ŭhłyb Abisynii. Abisyncy hatowiacca da rašučaha boju. Abisyncy ŭžo nawučylisia baranicca ad italijancaŭ i šmat dzie ich pabiwajuć. Užo aeraplany abisyncam nia strašnyja i jany ŭmiejuć baronicca ad italijanskich nalotaŭ. Italijancam u hłybini Abisynii ciažka spraŭlacca z abisyncami, dyk italijanski hieneralny štab rašyŭ wieści nastup śpiešnym tempam, kab nie dawać mahčymaści abisyncam ukraplacca na nowych pazycyjach.

Hazety padajuć, što abisyncy hatowiacca da rašučaha boju ŭpuskajuć italijancaŭ uhłyb swajej krainy, kab paśla tam razbić i hetak u słabie ŭ chacie rasprawicca z napaśnikam. Ci heta ŭdasca abisyncam — pakaža budučynia.

Parlamanckija wybary ŭ Anhlii

Uwieś palityčny świet pryhladaŭsia da anhielskich parlamanckich wybaraŭ, jakija adbylisia 14 h. m.

Z pryčyny wybaraŭ u Anhlii zrabiłasia zaciśna ŭ Ženewie — u Lizie Narodaŭ i ahułam u mižnarodnaj palitycy. Adusiul pryhladalisia na wybary ŭ Anhlii. Bo ad hetych wybaraŭ nadta šmat zaležyć—nia tolki ŭnutranaja palityka Anhlii, ale tak-ža i jaje palityka zahraničnaja, jakaja ŭ mižnarodnaj palitycy maje značeńnie rašajučaje.

Wyniki parlamanckich wybaraŭ u Anhlii pakazwajuć, što sučasny anhielski ŭrad i jahonaja ŭnutranaja i zahraničnaja palityka maje wialikaje padtrymańnie ŭ narodzie. Bo tyja partyi, jakija padtrymliwajuć sučasny ŭrad i stajać za jahonuju palityku zdabyli pierawažajučuju bolšaść mandataŭ u parlamancie—430 pasłoŭ, prociŭ 184 pasłoŭ apazycyi. Kamunisty majuć u nowym anhielskim parlamancie adnaho pasła.

Słowam, u Anhlii poŭnaja pieramoha narodnikaŭ u parlamanckich wybarach. Heta źjaŭlajecca tak-ža pieramohaj i demokracyi, bo hetaja bolšaść pasłoŭ pachodzić z demokratyčnych partyjaŭ.

Pry hetym treba adznačyć, što parlamancki ład u Anhlii najstarejšy na świecie; tam narod da wybirańnia swaich pradstaŭnikoŭ zusim śpiety i tam wybarnaje prawa wielmi prostaje i wybirańnie ŭsim dastupnaje; tam wybary nijakimi čyńnikami nie dychtujucca i adbywajucca swabodna. Dziela hetaha wyniki anhielskich wybaraŭ i źjaŭlajucca sapraŭdnym wyjaŭleńniem nastrojaŭ masaŭ, na jakich apirajecca anhielskaja palityka ŭ nutry i na mižnarodnym hruncie.

U Ehipcie

Hetymi dniami paliłasia kroŭ pa wulicach ehipskich haradoŭ — Kairu, Tanhas i inš. Palicyja z wojskam uśmiraje ehipskich „buntaŭščykoŭ", jakija razaružanyja i apanawanyja palicyjaj kidajuć da narodu kličy — „niachaj žywie niezaležnaść, niachaj žywie rewalucyja, niachaj žywie zabastoŭka".

Roznyja wiestki

Z HAZET.

Fašysty parazumiewajucca? Francuskija hazety pišuć, što 9 h. m. u Niamieččynu pryjaždžaŭ pasłaniec fašystaŭskaha dyktatara Italii Musolinaha baron Aloizi i naradžaŭsia z fašystaŭskim dyktaram Niamieččyny Hitleram. Paśla hetaj narady Musolini wydaŭ pratest suproć stasawańnia sankcyjaŭ, jakija pastanawiła zawieści prociŭ Italii Liha Narodaŭ, kab spynić wajnu ŭ Afrycy.

Z hetaha widać, što dźwie wialikija fašystaŭskija dziaržawy pačynajuć parazumiewacca.

„Zahib" balšawickaj nacyjanalnaj palityki. Sawieckaja presa padaje, što Centralny Wykanaŭčy Kamitet S.S.R.R. zaniaŭsia sprawaj „zahibu" ŭ nacyjanalnaj palitycy, jaki palahaje na tym, što ŭsie nacyjanalnyja zakony isnujuć tolki na papiery, a miajscowyja ŭłady prawodziać u nacyjanalnych „respublikach" jašče horšuju rusyfikacyju čymś heta rabiła niaboščyca carskaja ŭłada. Z 1310 čynoŭnikaŭ centralnaha praŭleńnia Paŭnočnaha Kaŭkazu tolki 17 haworać miajscowymi mowami, dy i jany nia choćuć tymi jazykami hawaryć, kab być u zhodzie z tawaryšami. Usie prośby pawinny być pisanyja parasiejsku i ŭsie dakumanty musiać być tłumačanyja na rasiejski jazyk, inakš urady ich nia prymajuć. Nia zusim dobra hetaja sprawa staić i ŭ Biełarusi, Ukrainie, Turkiestanie, asabliwa dzie čynoŭniki čužyncy, jakija sumysna kalečać miajscowuju mowu, kab zrabić jaje nieprydatnaj wykazwać dumki, i nichto ich za heta nie karaje.

Wykanaŭčy Kamitet dziela naprawy hetych „zahibaŭ" stwaryŭ specyjalnuju kamisiju, jakaja maje apracawać plan „naprawy".

Ab rusyfikacyi ŭ Sawietach nierasiejcaŭ my nia raz pisali, pakazwajučy na fakty, jakich nie chacieli pryznać praŭdziwymi miajscowyja, tutejšaj hadoŭli, kamunisty. Ciapier ab hetym piša kamunistyčnaja presa, pakazwajučy na tyja-ž fakty i ćwierdziačy, što nacyjanalnyja „zahiby" ŭziaŭsia prastawać Centralny Wykanaŭčy Kamitet SSRR.

Pry hetym skažam — šmat jość u sawietach roznych „zahibaŭ" i mocna ich treba prastawać, kab jany nia hnuli ŭ trubu žyćcia narodaŭ i adzinak.

Balšawickija dapinki. Sawieckaja hazeta, što wychodzić u Kursku, padaje ŭ humarystyčnym tonie hetaki fakt: U siale Horlicach, kala Kurska, miajscowy sawiet pradaŭ susiedniamu kałhasu kamunu „Wolny Trud" z ziamloju, końmi, remanentam i z ludźmi za 7.500 rubloŭ. Rabotniki, nie zważajučy na dahawor pradažy, razbiehlisia, dyrektar kałhasu Wałowik padaŭ staršyniu sawietu ŭ sud damahajučysia, kab jon abo paławiŭ rabotnikaŭ, abo hrošy addaŭ.

Dzienny zarabotak u kałhasie 7 funtaŭ zbožža i 15 funtaŭ bulby. Adna kamunistyčnaja hazeta, z pryčyny balšawickaha świata, apiswaje zdabyčy haspadarčyja i kulturnyja ŭ Sawieckaj Biełarusi.

Ab kulturnaj zdabyčy ŭ halinie litaratury paraŭnańnia zrabić nia možam, bo tut u Zach. Biełarusi ŭ hetaj halinie wialiki zastoj, a tam, u Sawieckaj Biełarusi, biełaruskaja litaratura formaj, biaz biełaruskaha źmiestu, bujna razrastajecca. Ale ab haspadarčaj kultury, asabliwa ab „płodnaści" ŭ balšawickich kolektywach i karysnaści ich dla kałhaśnikaŭ, dyk wyrazna kaža kamunistyčny časapis. Tam ścwiardžajecca, što ŭ adnym kałhasie ŭ Kojdanaŭščynie za hod pracy ŭ kałhasie prypała na rabotnika pa 7 funtaŭ zbožža i 15 funtaŭ bulby za dzień pracy.

Z POLŠČY.

Preliminar dziaržaŭnaha budžetu. Urad užo pryhatawaŭ preliminar dziaržaŭnaha budžetu na 1936-37 hod. Na papiery hety budžet zroŭnawažany — maje pa staranie dachodaŭ 2.237.181 tys. zł., a pa staranie raschodaŭ 2.237.121 tys. zł. Prelimi-

Dyk tamu i dosyć stanie.
Woś Chitruk absłuchaŭ sprawy,
Čaławiek jon byŭ cikawy.
Pośle kaža: „Ŭsiu pakutu
My adrobim za minutu!
Siadź, waspani, uspakojsia:
Ja paradžu, ty nia bojsia!
Jak ty kažaš: —wojt siardzity?
Dyk-ža ž jon „durak" nabity!
Što, jamu hadoŭ zamała?
Zrobim, kab nie brakawała:
Piša ŭ metrycy trynaccać" —
Ja zrablu, što budzie„dwaccać."
Widziš, panie dabradzieju,
Ja z papierami umieju:
Nie wialika tut nawuka —
Paskrablu i cełа štuka!"
Hanna jšče nie dawiaraje.
— „Ej-ža, baba, ty durnaja!
Ja ž nia maju tut karyści.
Nie takija, jak kaliści,
Padčyščaŭ papiery ŭ sudzie
Ale świet usio zabudzie:
I nahradu świńni źjeli,
Jak mnie dać nie zachacieli.
Ŭ piać minut była „Paŭlina"
Dwaccaci hadoŭ dziaŭčyna.
—„Dakument ciapier charošy!
Mnie-ž dasi choć paru hrošy."—
„Abłakat," jak razbaŭsia,
Z babaj čuć nie caławaŭsia:
I za metryku ručyŭsia,
Razoŭ dziesiać pabažyŭsia;
Da prysiahi byŭ hatowy...
Wielmi husta sypaŭ słowy.
Babie stała štoś niałoŭka,
Zakružyłaś joj hałoŭka,
Ŭ lewym wuchu zaźwinieła
I čuć, biedna, nie samleła.
XII.
Zaŭtra rana pałahčeła.
Dyk iznoŭ za toje dzieła
Hanna šustra zaŭziałasia:
Syn Paŭluk, dačka Michasia
Latuć z matkaj ŭ tuju hminu.
(Syn addziety za dziaŭčynu).
Baba słańnia wiesialejša.
Nieba tož było jaśniejša;
Ŭžo minułasia niahoda,
Zaśmiajałasia pahoda.
Chmarki świetlyja, pryhožy,
Jak jahniatki, dzietki božy,
Ŭ niebie siniеńkim pasucca:
Tut radočkam wałakucca,
Tam wychodziać niejak zboku,
Ŭsio pływuć, pływuć zdaloku.
A pušystyja, jak woŭna,
Paskubanaja niaroŭna.
Tam wun źbilisia u kučy;
Tworać užo wialiki tučy.
A paradak sonca tworyć.
Wot, zdajecca, zahaworyć,
Ŭsim u wočy zahladaje,
Twar pakaža, to schawaje...
Chmary množacca biaz konca,
Až saŭsim zakryli sonca.
Chto adziety biednawata,
Było kryšku zimnawata.
Dyk, śpiajajučy, časami
Dzieci siorbajuć nasami.
Ŭžo zabyta ŭsio daŭniejša:
I „Paŭlina" charašejša.
Jak na dzietak pahladzieła,
Hanna ŭsia rasprmianieła.
A dakumant dobry maje!
U rukach jaho ściskaje...
Treci raz pryjšla u hminu.
Pryhraziła dačce, synu,
Kab maŭčali. Kaža: „Cicha
Ŭ hminie budźcie, kab was licha!
Kab nia wyjšla što jakoje."
Sama-ž krepka pomnić toje,
„Abłakat" što byŭ skazaŭšy: —
Kaža: „Strach uwieś prahnaŭšy,
Ty da wojta pryčapisia —
Płač, prasi, nie adstupisia:
Jak prystanieś ty smałoju,
Abo pjaŭkaju lichoju,
Musić dać tabie papiery,
Jak nia wykinie za dźwiery!" —
XIII.
Baba ŭ hminu uwachodzić;
Płač wialiki tut zawodzić;
Dočki stali pamahaci.
Kryk zrabili ŭ całaj chac'e.
Pośle wojtu buch u nohi!
Wojt — čynoŭnik duža srohi,
Ale tutka nia strymaŭsia—
Ŭziaŭ i krepka zaśmiajaŭsia.
Pośle kaža: „Stań na nohi,
I nia peckaj mnie padłohi!"
—„Ach,panok,ratuj, bo zhinu,
Puści nas u Arhientynu!"
—„A ty metryki prynieśla?"
Storaž tut padaŭ joj kresła.—
Baba sieła, raźwiazała
Chustku, metryki dastała:
—„Jość,panočku,jość, a jak-ža!
Dački, syna, maja takža."
—„Jak-to,kažeš, iznoŭ „syna?"
Jon učora byŭ dziaŭčynaj?"
—„Ach,panok moj,ja zmaniła...
Jazyk baba prykusiła,
Krapčej serca stała bicca,
Ale wojt pačaŭ swarycca:
—„Treci dzień mianie ty zwodziš,
Niešta, kaža, mnie harodziš,
A ŭsio heta musić łharstwa —
Niama praŭdy na lakarstwa." —
Pośle kliča wojt druhoha,
Ŭ akularach, maładoha;
Jamu kaža: „Proša, pana,
Heta metryka skrabana."
Padyjšoŭšy pad akonca,
Pahladzieli prociŭ sonca,
Pašaptali niešta sami,
Pakruciĺi tut nasami...
Tut-ža wojt jak raschadziŭsia,
Jak na babu nawaliŭsia,
K' telefonu jak padskoča,
Krucić, zwonić, štoś bałboča!...
Až zdrantwieła biedna baba,
Ŭ wačoch ciomna, samoj słaba.
Tut jašče prychodziać franty,
Dwa strašny palicijanty:
Babu biednuju tarmosiać,
Užo sieści nie paprosiać;
Sami sieli, kryčać, pišuć,
Až za złości ledźwie dyšuć.
Baba mała što ŭžo čuje,
Tolki Bohu achwiaruje
Swajo hora, ździeki, žali;
Pratakoły, što pisali,
Swaich dzietak, swaju dolu...
Ŭsio zhubiła tut. I wolu
Zabiaruć, jaje pasadziać
Tyja, što papieru hadziać.
Tyja šelmy, ŭsie pisaki —
Brešuć złyja, jak sabaki!
A što kažuć, čaho choćuć,
Woŭk ich znaje? A bałbočuć,
Jak naniaty... Dumki rwucca,
Jak paŭcina wałakucca...
Hanna dumać pierastała;
Jak urytaja stajała
I nia widzieła ničoha,—
Ani wojta wielmi złoha,
Ani tych palicijantaŭ,
Tych panoŭ, wialikich frantaŭ.
XIV.
A Paŭluk—jon byŭ„Paŭlina"—
Dryžyć, biedny, jak asina.
Z taho strachu, siarod sali,
Jak kruhom jaho kryčali,
Raźwiazałaś pajaśnica —
Bach! zwaliłasia spadnica.
Tut kabiety, tut mužčyny
Pryčapiliś da „Paŭliny,"
I jak stali rahataci,
Ciahać chłopca pa toj chacie!
Wojt z palicyjaj śmiajecca —
Niama chłopcu hdzie padziecca...
A toj błazan biez maniŝki,
Što trymaŭ wialiki knižki,
Pisaŭ niejkija papiery,
Raźmiajaŭšysia biaz miery,
Za roh knižki začapiŭsia,
Knižak źmut z stała zwaliŭsia:
Kwity pasnuli, atramant...
Wojt, jak zhledziŭ, zrabiŭ lamant:
—„Ach, to sprawa jesteś ważna!"
Jak nakinięcca na błazna,
Bo jakraz byli zality
Niejki duža ważny kwity...
Ŭsio źmiašałasia, spłałosia,
Najbolš babie dastałosia.
Wojt zajeŭšia krepka duža:
Kłaŭ jaje, dziaciej i muža;
Kłaŭ daloku Arhientynu
I Michasiu i „Paŭlinu,"
Što stajała biez spadnicy;
Biety tolki nahawicy
Na sabie, jak treba, mieła;
A spadnicy nie chacieła
Brać u ruki... Wojt biaz miery
Razzławaŭsia; babu ŭ dźwiery
Pichnuŭ, kryknuŭ: „Won, zaraz!
Kab naha twaja nirazu
Bolš siudy nie zabłudziła!
Ciabie licha tut nasiła!.."—
Jak widać, ma-być, nia skora
Hanna wyjedzie za mora.
* *
A Paŭluk, choć byŭ hałodny,
Byŭ saŭsim ciapier swabodny:
U swajej mužčynskaj modzie
Chadyrom pa wiosca chodzie!...
Kab jaho azełacili,
Jon užo ad hetaj chwili,
Za nijaki skarby świetu,
Nie adzienieсса ŭ kabietu!
Tak prad wioskaj pabažyŭsia,
Čuć u zakład nie pabiŭsia.
A što z matkaj? Chto źj'jeznaje!
Musić metryki šukaje?
Kaniec I časci.

nar budžetu budzie razhladać i zaćwiardžać Sojm i Senat.

Budžetny niedabor. U kastryčniku siol. budžetnyja wydatki Polščy asiahnuli 197.1 mil. zł., a dachody byli — 169.2 mil. zł. Takim čynam niedabor u m-cy kastryčniku asiahnuŭ sumu 27.9 mil. zł.

Z ZAHRANICY.

U Francyi 18 h. m. pačaŭsia sud u sprawie zabojstwa juhasławianskaha karala Aleksandra i francuskaha ministra zahraničnych spraŭ Bartu. Abwinawačanyja charwaty: Pośpišyl, Rajč i Kral. Try abwinawačanyja — Pawelič, Kwaternik i Parcewič—uciakli zahranicu z Francyi i tyja dziaržawy ich francuskamu sudu nia wydali, a adzin—Kieryn—pamior. Padsudnych abwinawačywajuć tak-ža i za prynaležnaść da tajnaj charwackaj arhanizacyi.

U Anhlii rabotniki-wuhlakopy pastanawili abwieścić ahulnuju zabastoŭku. Rabotniki damahajucca padwyški zarabotnaj płaty.

Aŭtanomija Filipinaŭ. Prezydent Zł. Št. Ameryki Ruzvelt wydaŭ dekret, jakim abwieščana aŭtanomija dla Filipinskich wostrawaŭ. Aŭtanomija—peršy šah da niezaležnaści. Dyk treba spadziawacca, što Filipiny skora buduć niezaležnyja.

Пісьмы з вёскі

Да абновы Б.Х.Д.

Новы Пагост, Браслаўскага пав. Мяне моцна цікавіць кірунак і дзейнасьць Б.Х.Д. пасьля яе ўнутранай перабудовы. Пажадана, каб кірунак і дзейнасьць былі радыкальныя. Тады яна (Б.Х.Д.) зможа аб'яднаць найбольшы лік сьведамых беларусаў.

У адказ Прэзыд. Ц.К.—Б.Х.Д. на запытаньне, „Як нам называцца," з паданых трох назоваў я ўважаю найпрыдатнейшым „Б.Н.Рад. Аб'еднаньне." Да партыі я не ахвочы. Цяпер ад партыйнасьці людзі ўцякаюць. Цяпер найбольш папулярныя: „Ліга," Злучнасьць," „Аб'еднаньне." Назовы гэтыя лепшыя тым, што яны не захоўваюць волі сяброў у партыйных догмы, а выпадкова пад гэтымі назовамі выпісваюцца толькі галоўныя мэты арганізацыі.

Гэтулькі падаю заўваг датычна абновы Б.Х.Д. і раджу не закоўваць арганізацыі ў догмы вузкай партыйнасьці. Язэп Д.

Абнова.

Лебедзева, Маладэчанскага пав. Каля нас чытаюць сяляне „Бел. Крыніцу" і цікавяцца беларускім жыцьцём. Гавораць многія аб абнове Б.Х.Д., гавораць і аб камунікаце БХД у справе звароту КПЗБ. Гэта ўсё чытаючы ў нашых настроях паўстае так-жа абнова. Цяпер многа знаходзіцца прыхільнікаў „Бел. Крыніцы" і некаторыя цікавяцца абновай Б.Х.Д. У гэтай справе падамо пагляды нашых прыхільнікаў БХД.

Ня трэба рабіць шуму радыкальнымі крыкамі. Трэба спакойна, паступова рабіць беларускую работу. Дык не называйце пасьля абновы БХД. арганізацыі крыклівымі назовамі, але пацішу праводзьце радыкальна ў народ праграму гэтай арганізацыі. Ва ўсім трэба мець такт, дык ён ня лішні і для абноўленай БХД.

Прыхільнік Б.Х.Д.

Samaadukacyja.

Lida. Nia mała ŭžo pisałasia ŭ „Bieł. Krynicy" ab samaadukacyi, ale ab hetym treba pisać bolš i čaściej. Pisańniem u hazecie ab samaadukacyi razbudžajem zaspanaść našych ludziej u pracy nad samaaświetaj i stwarajem hetuju sprawu aktualnaj dla aświečanych adzinak, bo ŭ sapraŭdnaści, u narodzie, jana, samaaświeta, zaŭsiody aktualnaja, zaŭsiody patrebnaja. Dyk i ja pastanawiŭ napisać ab samaadukacyi.

Samaadukacyja, na moj pahlad, pawinna być planowaja i mieć hałoŭnyja mety, jakija-b nia zwodzili našaha narodu z pućcia, ale jaho nawodzili na dobruju darohu. Na moj pahlad, samaadukacyja pawinna raźwiwać u ludziej: **rozum, charaktar, wolu, hramadzkaść i narodnaje pačućcio.**

Niama ŭ žyćci čałavieka takoha mamentu, kab jon asiahnuŭ wierch swajho duchowaha raźwićcia. Čałaviek usio žyćcio wučycca. Dziela hetaha zaŭsiody patrebnaja samaadukacyja, a starod nieaświečanych ludziej jaje treba prawodzić planowa.

Samaadukacyju možna prawodzić adzinočna i hrupami. Adzinočnaja samaadukacyja palahaje na pracy samoha nad saboj — wučeńnie sam prazsiabie. Hrupami samaadukacyja prawodzicca ŭ arhanizacyi i dziela hetaha patrebnaja kulturna-aświetnaja arhanizacyja.

U nas nia ŭsiudy jość swaje kulturna-aświetnyja arhanizacyi, dyk treba bracca za samaaświetu i adzinočnu. Ale „adzinočnikami" ŭ samaadukacyi treba kirawać. Dziela hetaha treba, kab centrali biełaruskich arhanizacyjaŭ hetkaje kiraŭnictwa ŭziali na siabie i naležna hetaj sprawaj pakirawali. *Franuk z pad Lidy.*

Грамадзкі суд над беларускімі полёнофіламі

Пасьля разгрому „Грамады" б. яе павадыры Р. Астроўскі і А. Луцкевіч, разам з імі А. Трэпка і іншыя заложылі т-ва г.зв. „Цэнтрасаюз" (Цэнтральны Саюз Беларускіх арганізацыяў і інстытуцыяў), пад фірмай якога рабілі беларускапольскую ўгоду. На гэтую работу атрымлівалі конфідэнцыяльныя грошы, за расходаваньне каторых у гэтай кумпаніі паўсталі спорки, звадкі, падзел і ўрэшце закончылася ўсё грамадзкім судом.

Прысуд грамадзкага суду.

Склад Суду: суперарбітр — Браніслаў Кржыжаноўскі і арбітры: Станіслаў Багінскі, Аўгень Казлоўскі, Уладзімер Вішнеўскі і Сэвэрын Выслоух, разгледзіўшы справу непаразуменьня паміж панамі Радаславам Астроўскім з аднэй стараны, Антанам Луцкевічам, Уладзімерам Самойло і Антанам Трэпкам з другой, стараны, дня 14 лістапада пастанавіў:

А) Прызнаць, што гаспадараваньне п. Р. Астроўскага ў часе ад 1930 г. да 1934 г. грашмі, празначанымі на розныя беларускія ўстановы было хаотычнае і арбітральнае, што слушна магло выклікаць заподазраньне нячэснасьці;

Суд ня мог даць адказу на данае яму запытаньне: ці п. Астроўскі прысвоіў сабе грошы.

В) Прызнаць, што адносіны п. Астроўскага да беларускай акадэміцкай моладзі, а таксама і да цэлага раду беларускіх дзеячоў ня былі на вышыні заданьня і мэтаў, якім п. Астроўскі павінен быў служыць, асабліва адносіны яго да студэнтаў у корпорацыі Скарыніа былі дэморалізуючымі ў сэнсе грамадзкім.

С) Суд сьцьвярджае, што меў на ўвазе нездаровую атмосфэру, створаную тым, што тыя ці іншыя крыніцы засілялі канфідэнцыяльнымі грашмі беларускія грамадзкія арганізацыі, на чале якіх афіцыяльна або фактычна сталі пасобныя адзінкі з ліку ўсіх учасьнікаў працэсу.

(—)Бр. Кржыжаноўскі, (—) Ст. Багінскі, (—) С. Выслоух, (—) Ул. Вішнеўскі, (—) Аўг. Казлоўскі.

Ужо выйшла з друку кніжка 3-цяя

„КАЛОСЬСЯ"

ЗЬМЕСТ

1. Хведар Ільляшэвіч: — „Васеньняя поэма", „Зацьвітай, родны край", „Па вёсках Беларусі" (вершы); 2. Міхась Машара: „Вясьнянкі", „Сёмуха", „Не хвалюй майго сэрца",.. „Знаю, знаю"..., „Едзе шпарка там хтось па дарозе" (вершы); 3. А. Бярозка: — „Ноч ідзе", „Вось ізноў плачуць струны гітары тваей" (вершы); 4. Сымон Баранавых: — „Прысады" (апавяданьне); 5. Ул. Дубоўка: — „Пачынаецца з пад хмар вандроўных", „Палякам мы", „Можаце лаяцца", „Ня можа абыйсьціся бяз лірыкі" (вершы); 6. Ст. Станкевіч: — „Беларускія філёмацкія вершы Яна Чачота"; 7. В. Гадлеўскі: — „Стагодзьдзе новага беларускага друку"; 8. Ул. Талочка: — „Да справы веравызнаньня Фр. Скарыны"; 9. Др. Ст. Грынкевіч: — „З зацемак аб тэатры"; 10. Кнігапіс; 11. Хроніка.

Выпісывайце і пашырайце „КАЛОСЬСЕ". Прэнумерата: у год 4 зл.. паўгода — 2 зл., асобная кніжка — 1 зл. Адрас рэд. і адм. „Калосься": Вільня, Завальная 1—2.

„Калосьсе" — адзіны ў Заходняй Беларусі літаратурна-навуковы часапіс — квартальнік. „Калосьсе" павінна быць настольным часапісам у кожнага сьведамага беларуса, у кожнага беларускага інтэлігента. Да супрацоўніцтва ў ім рэдакцыя заклікае ўсе жывыя беларускія сілы. Рыхтуецца да друку ўжо кніжка 4-ая часапісу. Рэдакцыя просіць супрацоўнікаў найхутчэй прысылаць да рэдакцыі ма-тар'ялы, якія сваей формай і зьместам адпавядалі-б часапісу.

Рэдакцыя «КАЛОСЬСЯ».

Dr. Stanisłaŭ Hrynkiewič

Aświeta

4)

(Ab Narodnym Uniwersytecie i inšych spasobach aświetnaje pracy).

IX. Biblijateki (praciah).

Kiraŭnik biblijateki wandroŭnaje budzie zlučwom pamiž biadoju štodziennaju i imknieńniem da zornaha zaŭtra, imknieńniem, što dremle ŭ kožnym čałavieku, jaki akančalna nie zmadzieŭ jašče, a tymi žarołami, skul možna ždać pieramieny. Biblijatekar budzie prynosić knižki i wiestki z dalokaha świetu i z susiedniaje wioski ci pawietu. Heny biblijatekar budzie ŭ niekatoraj miery zarukaju metnaści zmahańnia i budzie jon adnačasna ŭzhadawalnikam, jon budzie zaachwočwać, jon wučycimie...

Henyja tolki što pamianionyja mamenty pakazywajuć na niezwyčajnyja cennaści wandroŭnaje biblijateki; maje jana biazumoŭna swaje i adjemnyja starony. U pieršuju čarhu, možna kazać, budzie ŭ tym, što efekt pracy nadta zaležacimie ad indywidualnaści biblijatekara.

Adnak henaja adjemnaść tutaka pajmo wielmi adnosnaje. Zaŭsiody možna pałochacca, što błahaja adzinka zaminacimie ŭ pracy. Dziela hetaha adnak nia budziem-ža my spyniacca ŭ pracy, dzie bačym wialikuju karyść

Kali idzie ab staranu techničnuju, dyk jość biazumoŭna nad čym padumać. Treba hrošaŭ na knižki, na pierawozku ich, na biblijatekara. Chaj padumajuć nad hetym usim našyja kulturna-aświetnyja arhanizacyi. Dziela ich heta budzie mahčymaść pašyryć kruh dziejnaści na tyja pawiety, dzie dahetul nia puścili jany nia to sto karenńiaŭ, a na't malusieńkich rastkoŭ...

—o—

Chacieŭ-by ja na hetym miescy padzialicca z dumkami ab pracy ŭ biblijatekach stałych. Prawilna heta ci nie, a wiedajem my ŭ našaj akcyi biblijatečnaj siańnia adnu wykłučna formu: mianoŭna—kali biblijateka stulna zlučana arhanizacyjna z aświetnym tawarystwam. Prykładam hurtki Bieławuskaha Instytutu Haspadarki i Kultury. Forma mo' jano wielmi dobraja, dziela taho, što daje lepšyja mahčymaści wykarystać kulturny bahaž i arużža ŭ formie knižak, daje lepšuju zaruku, što knižki nie prapaduć, nie raspaŭzucca, što čytańnie budzie jšło arhanizawanym sposabam.

Dyk biaručy sprawu z asnaŭnoje starany, stanowišča hetkaje wielmi prawilnaje. Tolki adna tutaka zaściaroha — Instytut heta nia meta, a tolki adzin z mahčymych šlachoŭ da mety. Na heta my ŭsie zhodnyja. Ciapier znoŭ majem bahaty daśled arhanizacyjny i tych zaminaŭ roznajakich, jakija stajać pierad zakładzinami i pracaju hurtka. Dyk žduču zakładzinaŭ hurtka, my ždžem šyrejšych mahčymaściaŭ pracy, a pakul što marnujem čas, nia wykarystaŭšy jak śled usich sposabaŭ zdawolić patrebu drukawanaha słowa na wioscy ŭ formie biblijateki.

Nia wiedaju, ci Centralnaja Uprawa Instytutu mahła-b siańnia skazać na asnowie statystykaŭ paasobnych hurtkoŭ i ichnich biblijatekaŭ, kolki siarednia ludziej karystaje z biblijateki, jakija knižki najbolš chodkija, jaki ahulny kruhazwarot adnaje knižki ŭ dadzienaj miascowaści.

Nia wiedaju, ci farmalna tarnujecca parahraf rehulaminu, što čytačom biblijateki moža być siabra Instytutu i kolki ludziej nie naležačych da arhanizacyi čytaje knižki.

Dyk zważajučy na techničnyja zaminy pry razhortywańni šyrejšaje kulturnaje pracy i adnačasna wiedajučy, što lahčej naładzić biblijateku, chaj i nadta skromnuju, treba nam padumać, jak uzlacca da kankretnaje ŭ henym napramku pracy.

Wielmi časta jość u toj ci inšaj miascowaści adna dźwie adzinki zdolnych pakirawać biblijatekaju, a niama dziela roznajakich pryčynaŭ umowaŭ dziela inšaje pracy, dyk treba sarhanizawać toje, što źjaŭlajecca mahčymym ŭ siańniašnich umowach.

Paasobnaja biblijateka samastojnaja ci ŭ łučnaści z hurtkom kulturna-aświetnaje arhanizacyi nia miecimie, za nadta małymi wyniatkami, nieabmiažowanaje kolkaści knižak. Knižki ŭ praciahu adnaje ci dźwioch hadoŭ zimaŭ treba kab byli pračytanyja i jany sapraŭdy buduć pračytanyja; prytok nowych čytačoŭ nia moža być taki bujny, kab dziela ich trymać usie knižki na adnym miescy, kali jany mahli-b być z wialikaj karyściaj na druhoj wioscy ci ŭ jnšym pawiecie. Dyk treba padumać ab abmienie knižak ci celych biblijatekaŭ, kab ich možna było pieranosić z miesca na miesca.

Kožnaja biblijateka miecimie dźwie asnaŭnyja častki—adnyja knižki nazaŭsiody źwiazanyja z dadzienaju miascowaściu, knižki byccam „nastolnyja", mohuć jany być na't adnolkawymi ŭwa ŭsich knižnicach, prykładam asnaŭnyja knižki z haliny litaratury ci historyi i h. d.

Spałučany z hetkim prajektam niekatoryja techničnyja patreby. U pieršuju čarhu patrebnyja padrabiaznyja katalohi z adnaje starany i adnolkawyja ŭsiudy šafy biblijatečnyja, kab možna było pieraweści celuju biblijateku na druhoje miesca. Adnačasna na hetym šlachu možna prymusić paasobnyja hurtki da bolš uwažliwych adnosinaŭ da pierachoŭwańnia knižak. Pakinu na staranie, jak najlepš było-b naładzić henaje pierachoŭwańnie, jak rabić abmien knižak i biblijatekaŭ i h. d. Chaču źwiarnuć tolki ŭwahu na wyšpamianionyja sprawy z dumkaju wyklikać abmien dumkami i hutarku ab praktyčnych mahčymaściach realizacyi henaha planu.